

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет Дорожньо-будівельний
Кафедра Хімії та хімічної технології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

професор

« ____ »

Анжеліка БАТРАКОВА

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ОК5 Хімія

(шифр за освітньою програмою і назва навчальної дисципліни)

статус дисципліни

обов'язкова

(обов'язкова / вибіркова)

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий))

галузь знань

13 Механічна інженерія

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

132 Матеріалознавство

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма

Матеріалознавство

(назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)

мова навчання

державна

1. Мета вивчення навчальної дисципліни підготовка фахівців профільної галузі та оволодіння ними знань про основні хімічні закони та закономірності хімічних перетворень, що будуть застосовані у майбутній професії

---

2. Передумови для вивчення дисципліни:

пререквізити: базові курси “Хімія” і “Фізика” (загальноосвітня школа)

кореквізити: ОК 13 «Матеріалознавство», ОК 23 «Технологія нанесення покриттів».

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів / год.	4/120
Семестр викладання дисципліни	1
Розподіл часу за навчальним планом:	
– лекції, год.	16
– лабораторні заняття, год.	32
– самостійна робота, год.	42
– підготовка та складання екзамену, год.	30
Підсумковий контроль	екзамен

4. Компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК 1. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, пов’язані з розробкою, застосуванням, виробництвом та випробуванням металевих, неметалевих та композиційних матеріалів та виробів на їх основі, у професійній діяльності та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів фізики, хімії та механічної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

КЗ.12. Прагнення до збереження навколишнього середовища

Фахові компетентності:

КС.02. Здатність забезпечувати якість матеріалів та виробів.

КС.08. Здатність застосовувати знання і розуміння міждисциплінарного інженерного контексту і його основних принципів у професійній діяльності.

5. Очікувані результати навчання з дисципліни:

РН2. Знати та вміти використовувати знання фундаментальних наук, що лежать в основі відповідної спеціалізації матеріалознавства, на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми.

РН22. Використовувати базові методи аналізу речовин, матеріалів та відповідних процесів з коректною інтерпретацією результатів.

6. Методи навчання

МН1–словесний метод(лекція, бесіда, пояснення);

МН2 – практичний метод (лабораторні заняття, виконання вправ);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій, плакати);

МН4 – робота з літературою (навчально-методичною; робота за підручниками і посібниками; пошук інформації за завданням);

МН5 – відео метод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні);

МН6– самостійна робота.

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточна успішність

1 Поточна успішність здобувачів за виконання навчальних видів робіт на навчальних заняттях і за виконання завдань самостійної роботи оцінюється за допомогою чотирибальної шкали оцінок з наступним перерахуванням у 100-бальною шкалу. Під час оцінювання поточної успішності враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою.

1.1 Лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання конкретизованих завдань.

1.2 Лабораторні заняття оцінюються якістю виконання звітів про виконання лабораторних робіт; виконанням контрольного або індивідуального завдань чи тестів.

2 Оцінювання поточної успішності здобувачів вищої освіти здійснюється на кожному лабораторному занятті за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заносяться у журнал обліку академічної успішності.

– «відмінно»: здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі знання з відповідної теми або навчальної дисципліни, основні положення;

– «добре»: здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного;

– «задовільно»: здобувач в основному опанував теоретичні знання навчальної теми, або дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено відповідає на додаткові питання, не має стабільних знань; відповідаючи на питання практичного характеру, виявляє неточність у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою професією;

– «незадовільно»: здобувач не опанував навчальний матеріал теми (дисципліни), не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

3 Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як середньоарифметична сума балів за кожне заняття, за індивідуальну роботу, поточні контрольні роботи за формулою:

$$K^{поточ} = \frac{K_1 + K_2 + \dots + K_n}{n},$$

де: $K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю;

$K_1, K_2, \dots, K_n$ – оцінка успішності n -го заходу поточного контролю;

n – кількість заходів поточного контролю.

Оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

4-бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100-бальна шкала	4- бальна шкала	100- бальна шкала
5	100	4,45	89	3,90	78	3,35	67
4,95	99	4,4	88	3,85	77	3,3	66
4,9	98	4,35	87	3,80	76	3,25	65
4,85	97	4,3	86	3,75	75	3,2	64
4,8	96	4,25	85	3,7	74	3,15	63
4,75	95	4,20	84	3,65	73	3,1	62
4,7	94	4,15	83	3,60	72	3,05	61
4,65	93	4,10	82	3,55	71	3	60
4,6	92	4,05	81	3,5	70	від 1,78 до 2,99 від 35 до 59	
						повторне складання	
4,55	91	4,00	80	3,45	69	від 0 до 1,77	від 0 до 34
4,5	90	3,95	79	3,4	68	повторне вивчення	

Підсумкове оцінювання

1 Іспит проводиться після вивчення всіх тем дисципліни і складається здобувачами вищої освіти в період екзаменаційної сесії після закінчення всіх аудиторних занять.

2 До іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види робіт передбачені навчальним планом з дисципліни:

– були присутні на аудиторних заняттях (лекції, лабораторні);

– своєчасно відпрацювали всі пропущені заняття;

– набрали мінімальну кількість балів за поточну успішність (не менше 60 балів);

Якщо поточна успішність з дисципліни нижче ніж 60 балів, здобувач вищої освіти має можливість підвищити свій поточний бал до мінімального до початку екзаменаційної сесії.

3 Оцінювання знань здобувачів при складанні іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою.

4 Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середньозважена оцінка, що враховує загальну оцінку за поточну успішність і оцінку за складання іспиту.

5 Розрахунок загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни проводиться за формулою:

$$PK^{іспит} = 0,6 \cdot K^{поточ} + 0,4 \cdot E,$$

де: $PK^{іспит}$ – підсумкова оцінка успішності з дисциплін, формою підсумкового контролю для яких є іспит;

$K^{поточ}$ – підсумкова оцінка успішності за результатами поточного контролю (за 100-бальною шкалою);

E – оцінка за результатами складання іспиту (за 100-бальною шкалою);

0,6 і 0,4 – коефіцієнти співвідношення балів за поточну успішність і складання іспиту.

6 За виконання індивідуальної самостійної роботи та участь у наукових заходах здобувачам нараховуються додаткові бали.

6.1 Додаткові бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни.

6.2 Кількість додаткових балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їх об'єму та значимості:

- призові місця з дисципліни на міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 20 балів;
- призові місця з дисципліни на всеукраїнських олімпіадах – 20 балів;
- участь у міжнародному / всеукраїнському конкурсі наукових студентських робіт – 15 балів
- участь у міжнародних / всеукраїнських наукових конференціях студентів та молодих вчених – 12 балів;
- участь у всеукраїнських олімпіадах з дисципліни – 10 балів
- участь в олімпіадах і наукових конференціях ХНАДУ з дисципліни – 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних (навчально-дослідних) завдань підвищеної складності – 5 балів.

6.3 Кількість додаткових балів не може перевищувати 20 балів.

7 Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни не може перевищувати 100 балів.

Загальна підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни визначається згідно зі шкалою, що наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань здобувачів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою екзамен	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89		B	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79		C	Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою екзамен	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Критерії
67-74	Задовільно	D	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66		E	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	Незадовільно	FX	Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
0-34	Неприйнятно	F	Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль								Екзаменаційний контроль	Разом за дисципліну
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
5	10	10	5	5	5	5	5		

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS здійснюється згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХНАДУ.

8. Засоби діагностики результатів навчання

ФМО1 – підсумковий контроль (семестровий іспит, контрольні роботи)

ФМО2 – усний контроль (бесіда)

ФМОЗ – письмовий контроль (контрольні роботи, індивідуальні завдання)

ФМО4 – тестовий контроль (стандартизовані тести, підсумкові комплексні тести)

9. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

№ теми	Назва тем (ЛК, ЛР, ПР, СЗ, СР)	Кількість годин		Література
		очна	заочна	
1	ЛК. Основні закони хімії. Класи неорганічних сполук.	2		[1.1, 2.3]
	ЛР. Основні закони хімії. Встановлення формул хімічних речовин.	2		[1.2]
	ЛР. Дослідження окисно-відновних реакцій	2		[1.3]
	СР. Класи неорганічних сполук. Будова речовин	4	10	[2.2, 2.3]
2	ЛК. Загальні закономірності хімічних процесів. Хімічна кінетика та хімічна рівновага.	2		[1.1]
	ЛР. Дослідження чинників, які впливають на швидкість хімічної реакції	2		[1.2, 1.3]
	ЛР. Дослідження та оцінка впливу зовнішніх чинників на зсув хімічної рівноваги	2		[1.2, 1.3]
	СР. Загальні закономірності хімічних процесів	6	10	[2.1, 2.3]
3	ЛК. Теорія розчинів.	2	2	[1.1]
	ЛР. Розрахунок концентрації розчинів електролітів	2		[1.2, 1.3]
	ЛР. Електролітична дисоціація та визначення кислотності середовища електролітів.	2	2	[1.4]
	ЛР. Гідроліз солей	4		[1.2, 1.3]
	СР. Розчини. Загальні закономірності хімічних процесів	8	12	[3.1, 3.2]
4	ЛК. Фізико-хімічні властивості металів	2		[1.1]
	ЛР. Дослідження фізико-хімічних властивостей металів	2		[1.3, 2.1]
	СР. Фізико-хімічні властивості металів	2	10	[3.1, 3.2]
5	ЛК. Електрохімічні процеси. Хімічні джерела струму.	2		[1.1]
	ЛР. Дослідження електрохімічних властивостей металів.	2		[1.3, 2.1]
	ЛР. Хімічні джерела струму	2		[1.3, 1.4, 2.1]
	СР. Електрохімічні властивості металів	6	12	[1.4, 3.1, 3.2]
6	ЛК. Корозія металів та методи захисту металів від корозії	2	2	[1.1]
	ЛР. Дослідження механізмів корозії металів	2	2	[1.3, 2.1]
	ЛР. Захист металів від корозії	2		[1.3, 2.1]

	СР. Металеві конструкційні матеріали	6	10	[3.1, 3.2]
7	ЛК. Електроліз солей	2		[1.1]
	ЛР. Електроліз розчинів електролітів як метод нанесення гальванічних покриттів	4		[1.3, 2.1]
	СР. Електрохімічні процеси	6	10	[3.1, 3.2]
8	ЛК. Високомолекулярні сполуки та їх використання на транспорті і в будівництві	2		[1.1]
	ЛР. Дослідження властивостей органічних та полімерних матеріалів, та їх застосування в автомобілебудуванні	2		[1.5]
	СР. Конструкційні матеріали	4	10	[3.1, 3.2]
Усього за семестр 1				
	ЛК	16	4	
	ЛР	32	4	
	СР	42	82	
	Іспит	30	30	
УСЬОГО за дисципліною		120	120	

10. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять не передбачені

(Пояснення: вказується орієнтовна тематика КП, КР, ргр, якщо вони передбачені навчальною програмою)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Хімічний скляний та фарфоровий лабораторний посуд, хімічні реактиви, рН метри, іонометр універсальний, електронні лабораторні та аналітичні ваги, реостати для електролізу, навчальні плакати.

12. Рекомендовані джерела інформації

1. Базова література

1.1 Основи хімії: навчальний посібник / Е.Б. Хоботова, Л.М. Єгорова, Т.О. Ненастіна, В.В. Даценко. Х.: ХНАДУ, 2014. 248 с.

1.2. Збірник задач з хімії: навч. посібн. / Е.Б. Хоботова, В.В. Даценко, Л.М. Єгорова, Т.О. Ненастіна. Харків: ХНАДУ, 2017. 160 с.

1.3. Лабораторний практикум з хімії: навчальний посібник / Е.Б. Хоботова, В.В. Даценко, Л.М. Єгорова, Т.О. Ненастіна. Харків: ХНАДУ, 2019. 212 с.

1.4. Ненастіна Т.О., Даценко В.В., Хоботова Е.Б. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Хімія» до змістового модуля «Електрохімічні процеси» розділ «Хімічні джерела струму. Первинні гальванічні та паливні елементи». Х.: ХНАДУ, 2017. 28 с.

1.5. Загальна хімія: навчальний посібник для студентів технічних спеціальностей / Укладачі : Назарко І.С., Вічко О.І. Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2019. 192 с.

2. Допоміжна література

2.2. Раскола Л. А., Загальна хімія. Теорія та практика: навчальний посібник / Л. А. Раскола, Т. О. Кіосе. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 212 с.

2.3. Практикум з основ загальної хімії для організації лабораторних, семінарських занять і самостійної роботи з дисципліни "Загальна хімія" / В. І. Булавін [та ін.]; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" – 3-тє вид., допов. та виправ. Харків : НТУ "ХПІ", 2017. 150 с.

3. Інформаційні ресурси

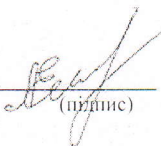
3.1. Дистанційний курс: <https://dl2022.khadi-kh.com/course/view.php?id=5384>

3.2. Chemistry OpenStax College. 2015. 1393 p.
<https://web.ung.edu/media/Chemistry2/Chemistry-LR.pdf>

Розробник:

доцент, к.х.н., доцент
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

«30» серпня 2024 року

(підпис)

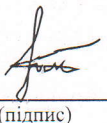
Лілія ЄГОРОВА
(прізвище та ініціали)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри
Протокол №1_ від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри Хімії та хімічної технології

д.т.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

«30» серпня 2024 року

(підпис)

Тетяна НЕНАСТІНА
(прізвище та ініціали)

Погоджено

Гарант освітньої програми

д.т.н., професор
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

«   » _____ 2024 року

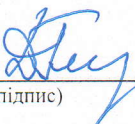

(підпис)

Діана ГЛУШКОВА
(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри технології металів та матеріалознавства

д.т.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

«   » _____ 2024__ року

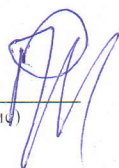

(підпис)

Діана ГЛУШКОВА
(прізвище та ініціали)

Декан механічного факультету

к.т.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

«   » _____ 2024__ року

(підпис)

Олександр ЄФІМЕНКО
(прізвище та ініціали)